

BUITEN

23^E JAARGANG N^O. 7

ZATERDAG 16 FEBRUARI 1929

Foto F. Moesman

BOSCHVIJVER IN RIJP OP „NOORD-HOUDRINGE” TE DE BILT

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

BOSCHVIJVER IN RIJP OP „NOORD-HOUDRINGE” TE DE BILT, (ILL.)	BLZ. 73
GALATEA EN HANS BRIL, DOOR JAN WALCH (7)	BLZ. 74
TUSSCHEN GOOI EN VECHT (GEÏLLUSTREERD) DOOR H.	76—77
EEN INDISCH-EUROPEESCHE WONING, (GEÏLL.), DOOR G. C. ADOLFS	BLZ. 78
DE OUDE UTRECHTSCHER KERKEN, (INLEIDING), DOOR W. F. J. DEN UYL	BLZ. 78
HET CARMELIETEN-KLOOSTER IN DE RUE VAUGRARD TE PARIJS. DE EMAUX VAN LIMOGES IN HET MUSEUM CLUNY, (GEÏLL.), DOOR MIEK JANSSEN	BLZ. 80
IN 'T MOERAS. VAN GEELGORZEN EN EEN KLEINE KAREKIET, (GEÏLL.), DOOR JOS. RUTING	BLZ. 81
DE „SELKABSHAVE” (GEÏLL.), DOOR A. BIENFAIT	BLZ. 82—83
IN HET RIJK DER STILTE. IN HET DIEPST DER STILTEN, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (3)	BLZ. 84
„MOEDER ZAL DEELEN”. FOTO DOOR JO BARENS, IN DEN FOTOWEDSTRIJD, DOOR „BUITEN” UITGESCHREVEN, MET EEN PREMIE BEKROOND	BLZ. 84
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

GALATEA EN HANS BRIL

7) DOOR JAN WALCH

DAT is te zeggen . . . Er was daar toch iets; een verschijning, die zijn attentie trok. En dat was géén mensch. Hij wees er Galatea op; die ook dadelijk met hem eens was, dat het géén mensch was . . . Maar 't was ook niet een natuurgeest. Hoe schoon en teederlijng en lenig van glanzende gratie Galatea ook was, déze verschijning was geheel doorzédft van licht, zoo, dat ze soms maar een gezichtsbeoogeling scheen; haar grenslijnen hadden maar samen te vallen met een wolkenrand, om haar te doen houden voor niets dan een speling en spiegeling van blinkende schijnen. En er was nog zoiets vreemds aan haar wezen. Van tijd tot tijd toch breidde ze sierlijke, wijde schermen van vleugels uit; en daalde zoo van hoogsten op lager top. Galatea verzocht, de blikken op de verschijning gericht, den chauffeur stil te houden. Ze bleven toen een poos aandachtig turen. De verschijning was langen tijd roerloos. Eindelijk bewoog ze, vloog met heerlijk lichten slag op, en zweefde gelijkmatig neer tot op een lagen berg vlak bij hen. Daar bleef ze zitten en wenkte met een vinger de beide vluchtelingen nader te komen. Zij stapten uit, en gingen in de richting van den gevleugelden wenker. Even hoorde Hans nog den toeter en 't zoemend geluid van den auto, die zich in beweging zette. Wat — of wie — den chauffeur hiertoe bewoog, hebben ze nooit geweten.

Ze dachten daar nu ook niet aan; Galatea had zijn voortrijden heel niet, Hans ternauwernood bemerkte; zoo vol aan-

dacht waren ze voor de lichtende gestalte, die bij hun nadering het tweetal nog eenigszins tegemoet was gekomen; langzaam dalende tot bij den vlakken weg. Maar nu was die daling niet vliegend- of zwevenderwijs; en de vleugels hingen, gevouwen op zijn rug; als een mensch op de voeten bewoog hij zich, al was zijn tred van ongemeene lichtheid.

Ze stonden tegenover elkander. De nieuwe verschijning zag hen met stille oogen een wijle ernstig aan, en zelfs de schutterige Hans werd tot rust gebracht door de zachte glanzing van dien blik. Die was als een roerlooze vijver in een herfstwoud.

Toen opende de gestalte den mond en zeide:

„Gij zijt natuurgeesten”.

Galatea knikte vriendelijk. Hans knikte bang.

„Het bevreedt mij, u nog op aarde te zien”, ging de stem voort — een rustige, klare stem was het, als een beekje, ruischend in maneglans — „ik dacht dat alle natuurgeesten door mijn god waren verjaagd”.

„Is uw god de god van de Christenen?” vroeg Hans snel, en met van angst gesperde oogen. „Waar, . . . waar is hij? . . . Van welken kant komt hij?”

„Wees niet bang,” zei de ander met een milden glimlach. „Hij deelt uw lot. Hij is lang, lang van de heerschappij beroofd”.

„Is hij?” vroeg Hans gretig en blij . . . „Dát doet me plezier”. En zijn oogen knipperden, bijkomend, in de richting van hun oude pedanterie.

„Vreemdeling”, zei toen Galatea zacht en eerbiedig — „Ik geloof dat ge niet goed op de hoogte zijt. Er zijn tal van tempels, o zoo veel, waarin de god der Christenen gehuldigd wordt. — Maar wie zijt ge? Zeg ons dat eerst, zoo ge wilt, want uw schoonheid, uw . . . lichte schoonheid heeft ons zoo vreemdelijk bevangen . . .”

„Ge zedet: vreemdeling”, antwoordde de ander met een verren, droeven glimlach. „En dat is juist. Ik ben op deze aarde vreemd; en deze aarde is vreemd aan de regionen van mijn Heer. Ik ben der boden een, die men Anggeli noemt, die tijding dragen van de hemelen naar deze wereld, en al de andere werelden. Eens was het als een reize van 't huis der ouders naar dat der kinderen; één van geest waren ze, en toen zou ik mij geen vreemdeling op deze aarde hebben willen noemen. Maar dat is lang geleden; heel lang — Het was, toen de stralende gestalte van mijn Heer zelve zich hier op aarde had ver-toond; en de naglans beefde toen nog na in de harten der stervelingen. Hoe lang duurde dat? Ach, ik weet het niet naar de jaartallen der aarde te zeggen; zijn niet duizend jaren bij ons één dag? Maar nu is de heerschappij van mijn Heer, die de teederste en machtigste was die bestond; die de schouderen slechts bemoedigend raakte, niet ze drukte, — nu is die lang voorbij. Ja, hier en daar zie ik soms nog in deze grauwe troebelheid een glimpje van herinnering — Maar veel is 't niet. Eens joeg hij de wisselaars uit den tempel. Nu zijn de ware tempels de huizen der wisselaars . . .”

De zachte treurnis der diepe stem, klankrijk als een ver, geheimzinnig orgelspel, had indruk gemaakt op Galatea; en zelfs Hans was er een oogenblik zoo-iets als beteuterd van geweest. Maar dat had, bij hem, niet zoo heel lang geduurd. Want dra kwam hij tot het bewustzijn, dat het toch wel zeer „interessant” was, wat die Anggelos vertelde, en hij zag om naar schrijfgereedschap. Maar dat was er niet. En terwijl hij nog oogknippend rondkeek naar die boomen-met-galnoten, die er niet waren, bemerkte hij ineens, dat de stem had opgehouden.

Hij keek beurtelings naar Galatea en den Vreemdeling. De eerste zat peinzend neer; de droefgeestige klank in des Engels stem ebde nog in een zachten weemoedsplooi over haar gelaat; maar allengs klaarde dit weer op; zij zag de wereld rond; naar de bergen, die in tinten van fijn grijs en wit zich tegen den hemel vlijden, die als teer oud-blauw fluweel was. „Liberty-kleuren” dacht de één jaar rondgereisd hebbende Galatea; maar dadelijk daarop voelde zij den luchten, ijlen wind van de zomer-Alpen, en genoot haar voor alle genot open wezen de fijne kruidengeuren, opgedwaald uit een dal. En zij wist toen, dat de wereld heerlijk was, en dat besef straalde uit haar teedere oogen, en 't gaf Hans moed, die nu naar de engel toeging, hem op den schouder tikte, en zei:

„Kijk u eens rond. 't Is hier toch heusch nog zoo naar niet.”

Even plooidde een glimlach over het gelaat van den engel, en toen zag hij weer naar vreemde verten, waar zijn exta-

tische oogen schoonere landouwen schenen te aanschouwen. Eindelijk wendde hij langzaam den blik naar Hans, omvatte zijn kleine malle parmantigheid met den bundel van hemelsche omstraling die daaruit gevloten lag, en zei toen kalm en zakelijk:

„Ik ben hier om te helpen. Om de *menschen* te helpen. Jelui . . . jelui bent de vijand; de eenige vijand van mijn Heer —”

„Jammer”, zei Hans. „Want ik zou ook wel graag uw hulp hebben gehad. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik voor mij niets tegen u heb”.

De engel scheen te aarzelen. Misschien had het verblijf op aarde hem ook al eenigszins bedorven; wie zal het zeggen? De theologen zouden daarvoor *de* menschen zijn; maar zoolang zij zich over deze quaestie niet hebben uitgesproken, kan ik eenvoudig de feiten constateeren; en constateer dan, dat de engel op Hans' verzoek inging, en zeide:

„Waarin kan ik je helpen?”

„Wel”, zei Hans, wien deze aanmoediging erg meeviel; „kijk u eens hier. Wij doen samen een wetenschappelijke reis, om de wereld te leeren kennen. Galatea heeft al een jaar rondgereisd; maar enfin, zij is een vrouw . . .”. Hans zei het met een intonatie die door haar eerbied de versmaddende kracht der gedachte wat moest temperen. „Maar ik denk zoo: als men met ijver de wereld wil bestudeeren, met zijn Christelijke tijdrekening, en zeker met nog veel meer Christelikheden, dat we dan toch wel een adviseur voor Christelijke zaken konden gebruiken. Voelt u er wat voor, om die functie bij ons te vervullen?”

Galatea schrikte. Zij vond het een zonderling aanbod aan zulk een droefgeestig wezen . . . Enfin, de engel zou wel bedanken!

Maar de engel bedankte niet. Met vreugde zelfs stelde hij zich in Hans' dienst. „Ik zal dadelijk bij u komen, wanneer ge mij roept; zeg, als het verlangen daartoe uw hart doet zwellen: „Anggelos” — en ge kunt mijn hulp inroepen te midden der menschen; — en geen zal mij zien. Luid spreken behoeft gij ook niet”.

„Dat is prachtig”, zei Hans. „Gaaf u nu soms ook met- een mee? Es wat van de wereld zien, en . . .”

Hij verstomde midden in den zin. Terwijl hij omkeek naar den auto, waarin hij den engel met grandioos en gastvrij kapitalisten-gebaar een plaats wilde aanbieden, zag hij, dat die verdwenen was.

„De auto is weg”, stotterde hij tegen Galatea: zonder meer aan zijn invitatie te denken. „Hoe moet dat nu?”

„Wandelen”, zei Galatea luchtig. „Dat is heerlijk. Of: wachten tot er een andere auto of een postwagen voorbij komt . . .”.

„Waarom zou die chauffeur weggereden zijn? Je zou zeggen: we worden tegengewerkt”.

„Ja”, zei Galatea. — „Ik ben niet ergdenkend; maar dat hij zoo ineens weggrijdt . . . Zou Mr. Stolloway . . .? Maar neen, dat is onmogelijk . . .”

„Ik moet nog even verder de bergen in”, zei de engel haastig . . . „U weet, als u mij noodig hebt . . .” En meteen was hij weer weg.

„Hm”, zei Hans Bril nadenkend, terwijl hij den wegzwevende nazag, die zich dra als een schijnsel, in den zonneschijn nauw zichtbaar, verwijderde . . .

„Dacht je”, zei Galatea met eenigen schrik over een zóó oneerbiedig denkbeeld, „dacht je, dat *hij* . . .?”

„Waarom zegt hij ineens „u” tegen ons; en waarom heeft hij zoo'n haast?”

„Je bent kwaaddenkend, Hans . . . Zoo'n *En:el* . . .”.

„Hij is niet zuiver op de graaf”, zei Hans; „dat heeft hij zelf gezegd. — En dat blijkt ook wel hieruit, dat hij zich met ons inliet. . . 'n Góède, echte. . . hoe moet ik zeggen. . .”

„Orthodoxe”, gaf Galatea in overweging.

„Ja, ja, — 'n orthodoxe engel laat zich niet met natuur-geesten in —”

„Ja”, peinsde Galatea, „als er nu ook al de klad in de engelen gekomen is . . . Enfin, wij moeten verder. We moeten naar Göschenen”.

„En dan?” vroeg Hans.

„Ja — we hebben nu net, als we wandelen, den tijd daar eens over te spreken. Je kunt van Göschenen twee kanten uit: den Duitschen en den Italiaanschen kant.

„De Deutsche kant is de beste”, zei Hans, als iemand die iets van-zelf-sprekends constateert.

„Deutschland, Deutschland über alles”, zong Galatea. Want al had ze niet lang in de moderne wereld verkeerd, dat had ze al gehoord. „Intusschen, Hansje, ik voel eigenlijk meer voor de zuidelijke richting. Maar — ja, dat is waar ook: Mr. Stolloway zal me natuurlijk gaan achtervolgen”.

„Hij kan je toch niet oppakken tegen je wil”, zei Hans.

„Neen, dat niet; maar hij heeft veel geld, en . . .”

„Ik heb óók veel geld”, zei Hans: „net zooveel als ik wil!”

„Jawel, — die louis, daar heb ik al van gehoord; maar dat is geld, waar ze overal in dezen tijd argwanend tegen-aan kijken; gelukkig heb ik gewoner geld bij me. En dan: Mr. Stolloway weet geld te gebruiken; jij niet. Als je geld weet te gebruiken, echt goed weet te gebruiken, dan kan je in deze wereld er *alles* mee doen. Hij zou me bijvoorbeeld als krankzinnig kunnen laten oppakken. En als je eenmaal in een krankzinnigengesticht zit, moet je bewijzen dat je niet-krankzinnig bent. Dat is moeilijk, hoor . . . In 't éne land moeilijker dan in 't andere, maar makkelijker is 't nergens. Ik heb er eens een Hollandschen rechtsgeleerde over uitgehoord; een avond in de hall van 't hôtel, toen Stolloway op een grooten bergtoer was.

„Hollandsch; wat is dat?” vroeg Hans.

„Hollandsch, nu, dat is uit Holland”, antwoordde de veel-ervaren nymf. „Dat is een klein landje, waar de menschen wel eens heengaan om wat oude schilderijen te zien; en om „Schiedam” te drinken. En dan heb je er veel „kanalen”. . . . Wat dat precies is, weet ik niet goed . . .”.

„We zouden het kunnen gaan onderzoeken”, antwoordde Hans, met zijn rimpeligste gezicht. Hij was altijd erg voor onderzoeken.

„Och ja, — waarom zouden we eigenlijk daar niet heen-gaan?” zei Galatea met die achteloosheid, die zulk een aristocratische bekoring heeft. „Mr. Stolloway zal mij daar niet zoo gauw zoeken”.

„Hoe kom je er; in . . . dat land?” vroeg Hans, die den naam van dat landje alweer vergeten was; en er daarom maar ook uiterst „herablassend” over sprak.

„Dat kunnen we in Göschenen informeren”, antwoordde Galatea. „Dat stationnetje daar in de laagte, dat moet het wezen.”

„Juist”, zei Hans, zijn oud gebruik volgend. Want hij wist heelemaal niet, wat een „stationnetje” was.

Het zag er zonderling uit; diep onder de druipende en be-stroomde bergflanken, die daar, in de buurt van dat „stationnetje” steil en glad afliepen, was een vlak terrein waarop tal van glimmende staven lagen, evenwijdig gepaard. Enkele van die staven-paren liepen door, tot ze door een berghoek aan het gezicht onttrokken waren; enkele gingen een wegje terzij op. En op éen van die zijwegjes stond, blazend en dampend, een geweldig monster, dat schrikkelijk snuivend dreigende wolken uitstiet. Hans schrikte er hevig van. Met een schok stond hij stil, greep bevend Galatea bij haar eleganten tailormade. „Een draak”, stamelde hij.

Galatea glimlachte haar rustigen glimlach. „De draken zijn allemaal verdreven, gelijk met jou”, zei ze schertsend. „Alleen in China, daar schijnen er nog wat te zitten, — als ik het goed begrepen heb”.

„Wat is het dan?” vroeg Hans, nog te angstig; om een voet te verzetten. — „O . . . hij begint nog sterker te snuiven en te blazen! Hij is kwáád! . . .”

„Zzzj . . . zzzzzj . . .” deed de locomotief.

Want dat was het. En dat zeide Galatea hem ook dat het was; en Hans zei weer „juist”, en Galatea, die dat „juist” had leeren begrijpen, legde hem toen uit, dat een locomotief een „machine” was, en hij zei weer „juist”. Waarop Galatea, nader uitlegde, dat het een wagen was, die andere wagens trok over die „rails”. En toen was Hans zoo verbijsterd, en keek zoo onnoozel, dat hij zelfs aan „juist”-zeggen niet toekwam. En toen maakte Galatea het nog erger, door te zeggen, dat zij ook in zoo'n wagen achter dat snuivende monster zouden weggijden. Dit was *ie* angstwekkend; zoodat Hans een tijdlang zweeg, en terwijl, ondanks het zomerpakje, het zweet hem uitbrak, al langzamer naar het oord, waar die executie moest plaats-hebben, voortwandelde; met beentjes die hij ten slotte nog wel parmantig tilde, maar dan bijna op dezelfde plaats weer neerzette. Galatea had al gauw opgemerkt, hoe het hiermee gelegen was, wierp nu en dan tersluiks een zacht-ironischen blik op haar metgezel, maar zei niets.

(Wordt vervolgd)

Foto R. H. Herwig

TUSSCHEN GOOI EN VECHT. BIJ DE PLASSEN

TUSSCHEN GOOI EN VECHT

't Is een zeer bijzonder landschap, dat zich daar uitstrekt tusschen de vruchtbare kleistrook van de Vecht — eens een machtige delta-arm van den Rijn — en de zandige hoogten van het Gooi. Een echt waterland, waar zeker meer water dan land is. Het middelpunt van dit, door watertoerisme bekend, laagveengebied is Loosdrecht, centrum van roei- en zeilsport. 't Is een langgerekt streekdorp, met vaak aardige tuintjes voor de huizen, waar in 't voorjaar zware kastanjes bloeien. De talrijke jachthavens en gelegenheden voor het huren van roei- en zeilboten wijzen op de vele liefhebbers van watersport, die hier elkaar gaarne rendez-vous geven. 't Is een land van roeiers en

zeilers, maar ook van visschers, zooals verschillende uithangborden bewijzen. Paling en nog eens paling wordt in alle soorten als om strijd te koop geboden. 't Is ook een land van schilders, dat bewijzen de ateliers — soms als een paalwoning boven 't meer gebouwd — die we op onze omzwervingen ontmoeten. Dat een schilder van waterpartijen hier zijn hart kan ophalen, gelooven we gaarne. Hij heeft zooveel voor op den fotograaf, voor wien al dat moois dikwijls te ver af is en die moeilijk de mooie wolkentinten en de wazige verten op zijn gevoelige plaat kan vastleggen. Want wat het meest bekoort hier, zijn de wijde watervlakten met de prachtige lichten, die onder elke andere belichting weer verschil-

lend zijn, maar altijd intens mooi blijven. Loosdrecht — of om nauwkeuriger te zijn Oud- en Nieuw-Loosdrecht — zouden niet dat zijn, als de groote veenplassen ontbraken! We gelooven gaarne, dat door inpoldering of door demping met straatvuil b.v. een aardig brokje goeden bodem te verkrijgen zou zijn — voor den natuurliefhebber zou het echter een onherstelbaar verlies beteekenen. En steeds als we ons verlustigen in den aanblik van de wijde plassen, worden we met schrik herinnerd aan de plannen tot demping, die reeds gemaakt werden! 't Is zoo zeer te betreuren, dat in onzen prozaïschen tijd zooveel poëzie moet ten onder gaan. Voor Loosdrecht hopen we, dat het bij het maken van plannen moge blijven. Van het dorp uit kan men naar alle zijden tochtjes door

Foto R. H. Herwig

TUSSCHEN GOOI EN VECHT. „DE KAREKIET”, LANDHUIS AAN DE LOOSDRECHTSCHEN PLASSEN

Foto R. H. Herwig

TUSSCHEN GOOI EN VECHT. DE VECHT BIJ LOENEN

het merengebied maken, verschillende per auto of per rijwiel, enkele alleen te voet. Dat de laatste de minst aardige zijn, zouden we niet gaarne willen verkondigen. Vóór we daartoe overgaan, willen we het dorp zelf wat nader bekijken. We zullen geen plaatsje zoeken op één der terrassen aan het meer gelegen, om ons te verlustigen in de mooie panorama's; op onze tochten zullen we daartoe nog gelegenheid te over hebben. Evenmin willen we ons in een rank zeilbootje op de zachte golven laten wiegen of met een flinke bries de wateren doorklieven, noch zullen we een bezoek brengen aan de mondaine badinrichting, waar op warme zomerdagen misschien meer gecoquetteerd dan gebaad wordt! In oude tijden stonden in deze streek twee kasteelen, Sypestein en Mijnden. 't Laatste dateerde van 1227. In het begin van de vorige eeuw was er nog slechts een puinheuvel, omringd door grachten, over. De fundamenten van Sypestein werden in onzen tijd opgegraven en er werd met den wederopbouw van het vroegere kasteel begonnen. Een tijdlang was er een Museum van Loosdrechtsche oudheden en porcelein. De fabriek van het eens zoo beroemde Gooische porcelein — de fabriek van Graaf van Gronsveldt te Weesp b.v. oogstte grooten roem — werd later een poos in Loosdrecht voortgezet. We verlaten thans het streekdorp om onze omzwervingen te beginnen. De bekende Bloklaan, een aan weerskanten met laag kreupeelhout begroeide dijk, voert tusschen de plassen door langs het fort Spion naar het bekoorlijke Loenen, waar bij de Vechtbrug tol moet betaald. Al vinden we zoiets eigenlijk niet meer van onzen tijd, toch beklagen we ons het oponthoud op de brug niet, om het mooie gezicht, dat we hier over de Vecht genieten. We zijn hier zeker in een der schilderachtigste Vechtdorpen, waar — vooral in den bloeitijd der Republiek — zoovele mooie buitenverblijven verzezen. Toen zocht men de bekoorlijke oevers van een mooien stroom, waar roei-, zeil- en vischsport beoefend konden worden. En al vinden we voor onzen tegen-

woordigen smaak de buitenplaatsen vaak te stijf, toch genieten ook wij van al het moois, dat de bochtige rivier ons biedt. Loenen is oud, reeds in een oorkonde van 953 wordt het genoemd. De hoge toren van de Herv. Kerk begon in de eerste helft der 19e eeuw te hellen, en reeds peinsde men over slooping, toen de Utrechtsche timmerman en molenmaker Verloop „een vernuftig middel aan de hand gaf, dat veilig en niet zoo kostbaar was en met den besten uitslag bekroond werd” zegt Van der Aa. Langs beide Vechtoevers kunnen we het zusterdorp Vreeland bereiken. Op den westelijken oever staat een bijzonder aardige molen als mooie afsluiting van een wegbocht. De Vechtbrug hier vraagt alleen tol van auto's en motorrijwielen en is dus een beetje milder dan haar zuster te Loenen. Vreeland is nog nauwer gebouwd dan laatstgenoemde plaats. De straten in deze Vechtdorpen zijn absoluut niet berekend op het moderne verkeer. De bochtige Klapstraat b.v. mag aardig zijn om te zien, haar mindere breedte maakte een politieverordening op het berijden noodzakelijk.

(Slot volgt)

H.

Foto R. H. Herwig

TUSSCHEN GOOI EN VECHT. ANKEVEEN

Een Indisch-Europesche Woning

(Slot)

IK noodig U daarom in gedachte uit, met mij den morgenstond te genieten, onder een geurige kop thee, en een sigaar op de Goenoengan. Dit is een verhoogd zitje zonder dak aan de wegzijde, met een vrij uitzicht over de rivier en den weg, gelegen aan de tuinzijde van de pagger. Gedeeltelijk is de horizon te overzien. Het is nog donker, maar de morgenster schittert, en een afscheiding tusschen het geboomte en den morgenhemel is een teeken, dat de dagvorstin aanstalten maakt, ons met haar komst te verblijden. Langs den weg gaan reeds de inlandsche kooplieden en passarvrouwtjes zwaarbeladen naar de markt. Met bloote voeten en dus onhoorbaar, rustig passend in het landschap. ☼ Ook op de rivier is eenig geluid, en de prauwen met materialen zakken af naar de opslagplaatsen. Een paar visschers in miniatuur scheepjes pagaaïen onhoorbaar daarheen, het schepnet aan de boeg uitgestoken. Als de stuurman niet zacht zingt, dan zijn eenige neervallende waterdruppels het enige geluid in de stilte. ☼ Achter in den tuin bij de bijgebouwen zingt een indische merel in de sawoh-boom, en de dag begint te winnen op den nacht. De horizon is zacht roze getint en ook de morgenster verbleekt. Het vogelen-heer wordt wakker en schudt de veeren. De lieve nachtzanger geeft het op tegen zooveel kelen. Van alle kanten hooren wij het geroep en het antwoorden in alle toonaarden. De terkoekoe en de perkoetoet zijn de houten instrumenten in het orkest, de fluitisten doen druk zij zijn de indische spreeuw, de bêtet, srigoenting, koetilan. Ze blazen ook de sopraanen coloratuur-partijen. De Piet van Vliet geeft een solo en luister! . . . de specht slaat een roffel op de droge bamboe bij het bleekveld. Het tierelieren en orgelen van waaierstaartje, wilde duiven, wevertjes en tijdelijk aanwezige rijstdiefjes, die komen broeden onder het dak, . . . het is een rusteloze bende. ☼ De laatste kampret . . . keert naar zijn schuilplaats en de kikkers gaan slapen. Ze hebben braaf opruiming gehouden

onder de muskieten en motten, en de rust grootelijks verdiend. ☼ Dan treft de eerste zonnestraal den hoogen top der boomen. Lawaaiend strijken alle vogels neer en het dagelijksche onderhoud begint. Afgevallen vruchten en zaden liggen als ontbijt gereed en voor de vleeschetenden is allerwege genoeg te vinden. Vlak onder Uw oogen in de paggers springt lustig de prindjak en het hindert hem niet in het minst, dat ge hem bijna grijpen kunt. Zijn nestje, dat, als een korfje van fijn gras gevlochten, vooral in de sogga-struiken, tot vier bij elkaar te vinden is, wordt ook al tot vlak onder het venster gebouwd. Het vogeltje is dan ook niet veel groter dan Uw duim, en schijnt zichzelf onzichtbaar te vinden. ☼ Het grappigst doen de djalaks, die als zijn soortgenoot in Holland alle andere vogels nadoet en probeert na te fluiten. Zij zijn de Bolsjevieken onder hun collega's en hun vergaderingen zijn luidruchtig en vol leven. Zie ze, recht overeind zittend, buigend, en met overtuiging sprekend, kleppend met de vleugels en dan vol aandacht voor de bolleboos, die in het midden om het woord vraagt. Sommigen buigen statig, anderen snateren erop los, een aanval van den voorzitter, consternatie, ruzies en vechtpartijtjes. Vooral zoo tegen de Meimaand, als de wijfjes aan eieren leggen gaan denken, vechten ze verwoed en het kan lang duren, eer de overwinning bevochten

is. ☼ Natuurlijk is de zon al een heel eind gevorderd op haar baan, en voor wie dat driehonderdzestig dagen in een jaar zien kan (de vijf of zes dagen dat het 's morgens regent, zoo tegen het einde van den regen-moesson, daargelaten) is het telkens weer een genot het opkomen met alle variaties van wolkenspel en kleuren te zien. Naar het Zuiden zien wij den nevel tegen het Ardjoena-gebergte opklimmen en als de Welirang langzaam te voorschijn komt, is de naakte Ardjoeno-top zichtbaar, zich afteekenend tegen het blauw van den hemel. In de djamboe-boomen boven ons verlustigen een paar badjings zich: ze genieten van jonge vruchten en witte mieren, die ze al staart-kloppend verschalken. Verleden jaar hebben wij ze verjaagd, omdat zij nadeelig voor de vruchtboomen zijn. Ze zijn echter terug gekomen en hebben hun twee kinderen, die elders geboren zijn, meegebracht. Die verwonderen zich over de grootheid van de wereld. ☼ Schiettuig is er niet in huis, we zullen het nog maar eens aanzien, omdat het toch zulke levendige en blijde diertjes zijn. Misschien hebben ze ook medelijden met de bloesems. De

Bolsjevieken (de djalaks zijn bedoeld) zijn hun vijanden, omdat ze gevaarlijk voor de eieren zijn. Wanneer het eekhorntje dicht bij het nest komt, dan strijkt de spreeuw in volle vlucht over den rug, en krabt hem met zijn nagels. Dat schijnt voldoende pijn te doen, want wij zien den lekkerbek een goed heenkomen zoeken. ☼ Het opvoeden der jeugd kunnen wij in alle soorten en perioden zien; het zijn de ouders, die blijven, terwijl tal van kinderen elders hun penaten opslaan. Van de perkoetoets alleen zijn ook de kindskinderen in den tuin gebleven. Toch vermeederen zij niet zóó, dat ze zienderoogen aan overbevolking doen denken. Ik denk, dat de jongere worden medegeetroond door brutale vrijers uit de buurt, en een eigen huishouden hebben opgezet. ☼ De hond en de kat en de loewak, die er natuurlijk ook zijn, de andere exotische dieren, die op en in den grond zijn, de verdelgers van insecten, als de gekko en de tjirjak, ze leven hier in hun natuurstaat en we kunnen ze beluisteren en bespieden. ☼ We leven blijde, met de natuur, in ons ruim huis, met

G. C. ADOLFS

EEN INDISCH-EUROPEESCHE WONING. BIJ DEN ZUIDELIJKEN INGANG NAAR HET WESTEN GEZIEN

zijn wijd beschaduwde erf, dat we zèlf hebben opgebouwd, waarin we onszelf weervinden.

Goenoengan = verhooging, heuvel; terkoekoe = wilde duif; perkoetoet = kleine houtduif; bêtet = Alexanders-parkiet; srigoenting = Buchanga longa; koetilan is even algemeen als de musch; Piet van Vliet = koekoeksoort; kampret = vleermuis; djalak = spreeuw; badjing = eekhoorn; loewak = civet-kat; gekko of tokeh en tijtjak = hagedissoorten.

De oude Utrechtsche Kerken

INLEIDING

TER betugeling van de wilde Friezen, liet Theudbert de Tweede, koning der Franken, een vesting bouwen of versterken, in de nabijheid van het veer over den Rijn, terwijl ijver voor de zaak der kerk, en ook een weinig staatsbelang wellicht, hem er voorts toe deden besluiten om onder schutse van dien burg, in het daartegenover gelegen vlek Oud-Trecht, een kerk te stichten, ter eere van den Heiligen Thomas. Dit was de eerste Christelijke kerk in deze gewesten. Maar langdurig zou het ontstoken licht in de Noordelijke donkerheid niet schijnen. Onstuimig komen de heidensche Friezen opnieuw opzetten naar den Rijn, gedreven door den sterken geest van hun koning Radbod; zij overweldigen den burg en doen de Franken

EEN INDISCH-EUROPEESCHE WONING. VOOR DEN INGANG VAN HET HUIS

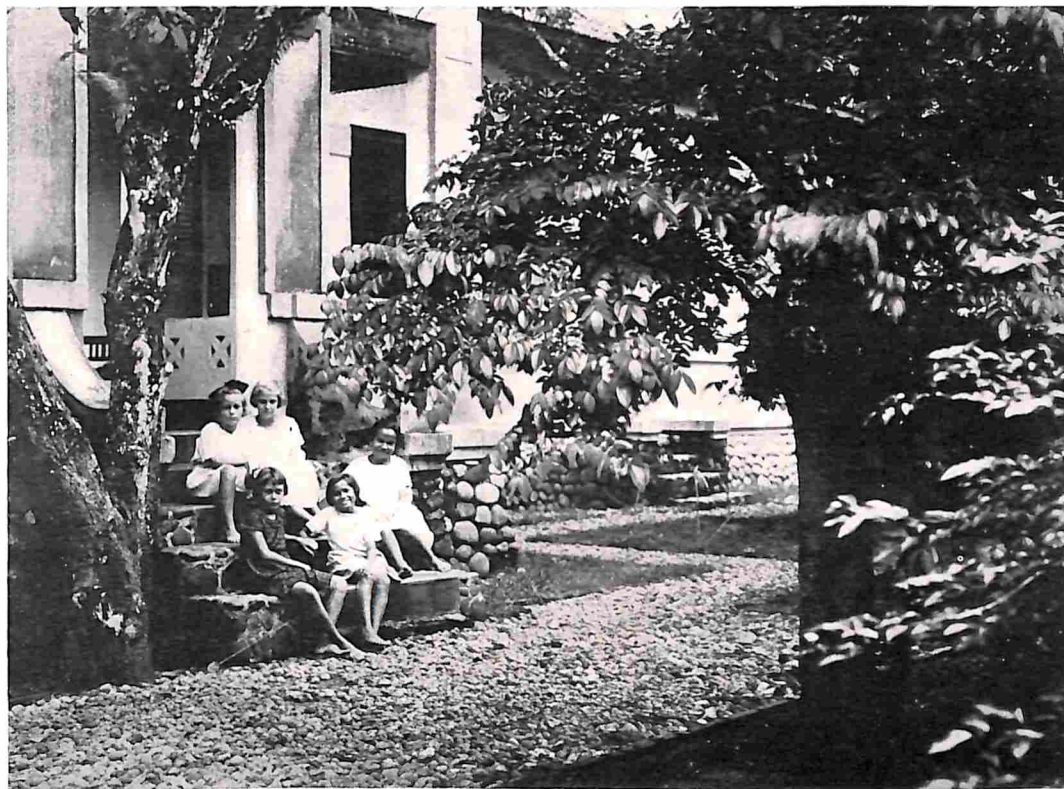
tot achter de Maas voor hen uitvluchten. Het simpele kerkje valt in puin onder hun woedende mokerslagen. Thor, de geweldige, heeft over den bleeken, lijdenden Christus gezegevierd. ☒ Doch wanneer Willibrord, uit brandende begeerte om onder zijn volksgenooten de blijde boodschap te gaan verkondigen, de zee is overgestoken, dan vindt hij „Godsviant” uit Trecht verdreven, en kan hij aanstonds de vertreden kruisbanier weder oprichten.

Die afgoden dede li te storen

Ende maect er een kercke mede.

☒ Aldus vertelt ons Melis Stoke, die deze gebeurtenis stelt „In 't Incarnation ons Heeren Seshondert tregentich ende vieren”¹⁾. ☒ Op de plek waar hij de overblijfselen vond van het Sint-Thomaskerkje — dat door de Keulse Kerkvorsten, tijdens hun bewind over de friesche kerk, niet was herbouwd geworden — deed hij weldra een nieuw godshuis verbouwen, dat hij aan den frankischen Heilige, Sint-Maarten, toewijdde. Van deze plaats uit geschiedde nu zijn zending, maar op dat zijn woord des te meer gezag zoude hebben ondernam hij in het jaar 692 de reis naar Rome om van Paus Sergius den zegen en de toestemming voor zijn prediking te erlangen. Beiden werden hem goedgunstig verleend, maar ook ná zijn terugkomst stond het frankische Staatsbestuur hem niet die vrijheid van handelen toe, welke hij, van den aanvang af, had gehoopt te zullen gerieten. De onvriendschappelijke verhouding welke dientengevolge tusschen hem en het wereldlijk gezag ontstond, kwam de zaak der Kerk geenszins ten goede, maar

1) Muller: 696 — Tenhaeff 690 — Zie ook: Boeles „Friesland tot de elfde eeuw” blz. 145 e.v. Het zal den lezer niet onbekend zijn dat er omtrent de plaats waar de oudste Sint-Maartenskerk gevestigd was, geen eenstemmigheid bij de geschiedkundigen bestaat. De meeningen die mannen als De Geer van Oudegein, Dr. Mr. S. Muller Fzn., Dr. Gosses en Dr. N. B. Tenhaeff, daarentrent hadden of hebben, loopen zeer uiteen. De één neemt aan dat er van de vroegste tijden af een Sint-Maartens- en een Sint-Salvatorskerk naast elkaar binnen de burg Trecht bestonden; de ander verdedigt de opvatting dat er vóór 850 maar één kathedraal binnen de vesting stond, die korten tijd Sint-Salvator heette en daarna toegewijd werd aan den frankischen Heilige Sint-Maarten. Dr. Tenhaeff, eindelijk verdedigt in zijn bekend proefschrift „Diplomatische studiën over Utr. oorkonden der X tot XII eeuw” de stelling dat er van ouds twee kerken bestonden: een Sint-Thomas—Sint-Maarten buiten den burg en een Sint-Salvatorskerk daarbinnen. Deze laatste opvatting komt ons, om verschillende redenen, te lang om hier uiteen te zetten, als de meest waarschijnlijke voor.

EEN INDISCH-EUROPEESCHE WONING. DE ZIJGALERIJ AAN DE NOORDZIJDE

ten slotte vond de majordomus, Pippijn van Herstal, een weg om het gerezen geschil op minnelijke wijze te beslechten: Andermaal zou Willibrord naar Rome gaan, thans met het doel om er door den Paus tot Roomsche-aartsbisschop te worden geordend; na zijn terugkeer zou hem binnen den koninklijken burg Trecht een „locum cathedrae” worden aangewezen. Zodoende zou Willibrord geen frankisch-bisschop behoeven te worden en de frankische Rijkskerk — de Sint-Maarten, die in de wijk Oud-Trecht stond — niet als kathedraal hebben te aanvaarden. Slechts zou hij op een door het Rijk aangewezen stuk grond zijn nieuwe kerk dienen te bouwen²⁾. ☒ Aldus werd overeengekomen. Zoo stichtte hij dan, nadat hij de bisschoppelijke wijding had ontvangen, binnen de vesting Trecht een nieuwe kathedrale kerk, ter eere van Sint-Salvator, den Heiligen Verlosser. ☒ In het aan deze kerk verbonden munster leefde hij voortaan aan het hoofd van zijn kanunniken, naar den regel van Benedictus en leidde hij, in de door hem gestichte school, friesche, frankische en saksische jongelingen op tot de geheiligde taak der zending. ☒ Niet in ongestoorde vrede echter. Na den dood van Pippijn, zijn hoogen beschermer, wordt hem de beproeving opgelegd te moeten vluchten uit zijn geestelijk erf voor Radbod „die felle Heiden”. ☒ Doch wanneer God hem vergunt, na weinige jaren weder zijn heiligdom in den burg Trecht binnen te treden, doet Karel Strijdhamer hem weldra het leed zijner ballingschap vergeten, door aan zijn munster alle binnen en buiten de muren der vesting, aan de frankische kroon toebehoorende goederen te schenken, benevens het domeingood Vechten. ☒ Nog menig jaar nadien mocht Willibrord zijn zegenrijken arbeid voortzetten, en toen hij eindelijk in den jare 736, zich op zijn stervenssponde gereed maakte om voor zijn Heer zijn levensdaden te gaan verantwoorden, zal er vrede in zijn hart zijn geweest en een glimlach om zijn mond, omdat hij wist zijn Meester gehoorzaam te zijn geweest, die bevolen had: ga henen en verkondig het Koninkrijk Gods. Wel was het hem niet vergund geworden de kroon der martelaren

2) Tenhaeff, blz. 33, Boeles, blz. 148.

te verwerven, maar zijn werken in 's Heeren hof was niet vruchteloos geweest. Alom 'n het heidensche, friesche land waren blanke bloemen Christi ontloken en veel rijk zaad ontkiemde in den bodem

Ingel was Willibrord becant
Gheboren van Noorthomberlant
Ende want d'Ingelsche zijn gewassen
Als men leest, van Neder-Sassen
Conste hi te bet die Friessche tale
Dit mach elc man proeven wale

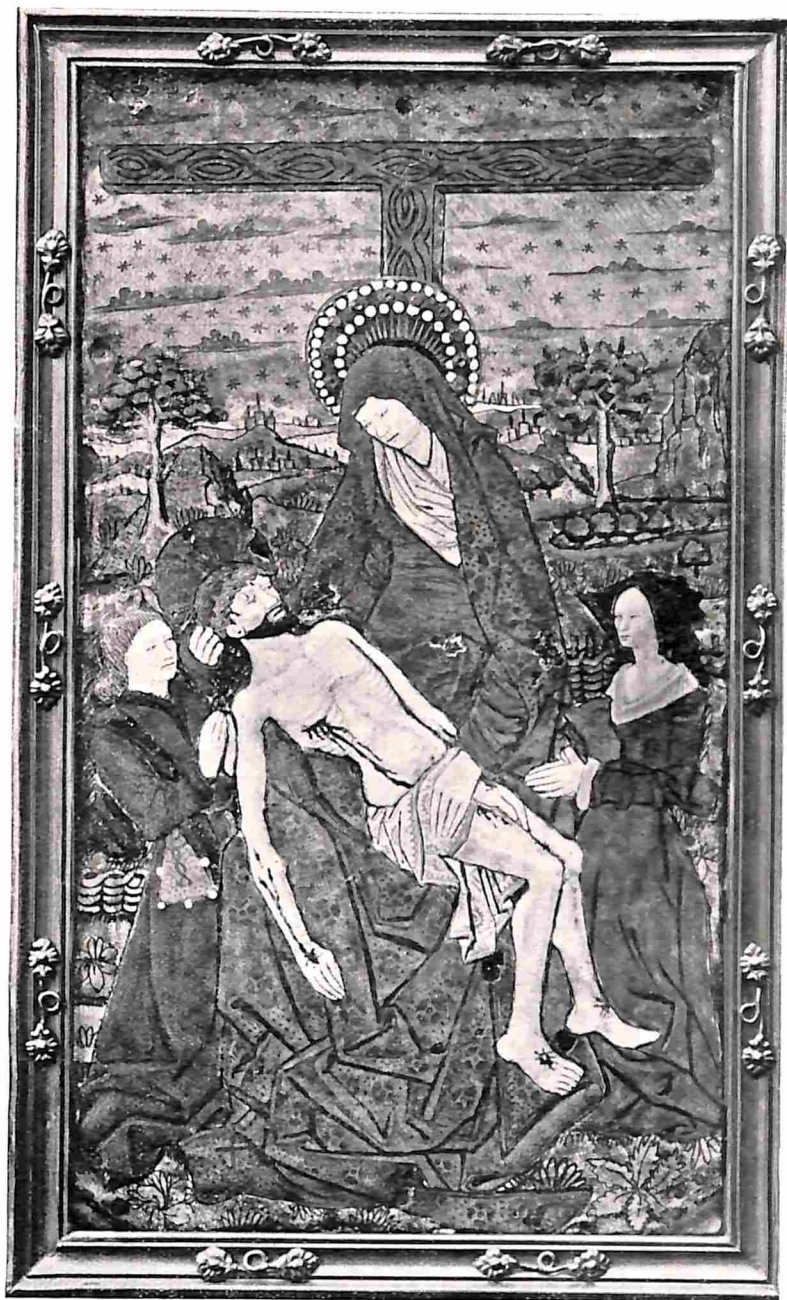
Winfried, wien nà hem de zorg voor de friesche kerk werd toebetrouwd, vatte met geen geringeren ijver dan hij, zijn zendingsarbeid op. Maar onder den onafgebroken strijd, dien hij tegen den frankischen Staat te voeren had, ter verdediging van zijn eigen kerkelijke onafhankelijkheid, leed het bekeeringswerk in Friesland ten zeerste, en eerst toen zijn jarenlang verzet gebroken, en zijn onderwerping aan den koning gevolgd was, kon hij er aan denken de verwaarloosde zending te herbeginnen³⁾. Maar zóó geestkrachtig was hij nog en zóó vol liefde voor de zaak van zijn Heiland, dat hij op zijn hoogen ouderdom opnieuw het kruis wilde gaan planten in het hart van Friesland, waar nog de grimige afgodsbeelden stonden van het blonde volk van het Noorden. En scheep gegaan te Trecht met zijn vurige metgezellen, was het voor 't laatst dat hij de daken van zijn Utrechtsche heiligdommen zag rijzen boven wijk en burg, want korten tijd nadien, werden allen aan de oevers van de Bordine geslachtofferd. Vol eerbied voerden broeders uit het munster de doode lichamen van bisschop, priesters en diakenen naar Trecht terug, nadat zij de overige martelaren, ter plaatse waar zij waren gevallen, ter ruste hadden gelegd. Een treurende stoet volgde de baar waarop het lijk van den vereerden kerkvorst lag uitgestrekt, naar de Sint-Salvator-basiliek, binnen den burg. Straks werden ook zij, die met hem gevallen waren daar ter aarde besteld⁴⁾.

(Wordt vervolgd) DEN UYL

3) In 752 werd hij gedwongen zich door den frankischen koning te laten ordenen tot frankisch bisschop (van Trecht). — Tenhaeff blz. 37. 4) 700 jaren nadien werden hun relieken aldaar verheven.

Chapelle des Martyrs geworden. Toen de Rue de Rennes echter werd doorgetrokken in 1867, werd dit gebouwtje heelaas, afgebroken. Er hangt een wonderlijke, zware stemming in dit klooster, want hier is oneindig veel gebeurd, en het bloed van martelaren heeft hier gevloeid. In 1792 werd er door de Assemblée législative geëischt, dat de geestelijken verbannen zouden worden, terwille van de publieke veiligheid. De koning verzette zich hier tegen, maar ondanks dezen tegenstand werden de priesters overal vervolgd. Den 11en Augustus begonnen de arrestaties der geestelijken, vijftig van hen werden gevangen gezet in het klooster der Carmelieten in de Rue Vaugirard. Sommigen dezer priesters waren zoo bejaard, dat zij zich met moeite staande konden houden. Weldra werden er nog meer priesters opgesloten, tot er ongeveer 160 in aantal waren. De eerste nachten moesten zij op

de steenen in de kerk slapen . . . gedrukt tegen elkander, lagen zij daar, en vulden de geheele ruimte. Zij maakten zich geen illusies over het lot, dat hen wachtte, iedereen vermoedde, dat zij vermoord zouden worden. Marat en Danton, minister van Justitie, hadden hier de hand in, en de laatste was met de uitvoering ervan belast. 31 Augustus van het jaar 1792 was er om het klooster der Carmelieten heen een groote menigte verzameld, die den dood eischte van de gevangen priesters. De zeer afstootende Maillard was hiermede belast, en hij had tevens de opdracht gekregen om de kreten der stervenden te verhinderen, en met bezems het bloed te laten verdwijnen. De priesters baden te zamen in de kerk, toen tegen 11 uur in den avond de Maire Petion en de procureur Manuel het officiële decreet hunner verbanning kwamen voorlezen. Maar op dat zelfde oogenblik werd er al een groote kuil gegraven op het kerkhof van Vaugirard, en bepaalde men de executie der priesters op Zondag 2 September. Op den Zondag kwelde een voor gevoel van onheil de gevangene Carmelieten. Eerst hadden zij nog gehoopt, dat zij misschien gespaard zouden worden. Onderwijl was echter reeds de massa-moord in de Abbaye de Saint-Germain des Prés begonnen, waar de priesters geworgd werden. Daarna trok men naar het Carmelietenklooster. De Geestelijken moesten allen om

HET CARMELIETEN-KLOOSTER. BOEKBAND VAN LIMOGES-ÉMAILLE: PIETA

Het Carmelieten-klooster in de Rue Vaugirard te Parijs. De Emaux van Limoges in het Museum Cluny

IN 1611 kocht Nicolas Viviau van Louis Barat, hofmeester van den koning, een huis en tuin in de Rue Vaugirard, op den hoek van de Rue Cassette. Daar zouden zich de Carmelieten vestigen en Marie de Medicis legde er den eersten steen voor het klooster. Telkens werd er meer en meer bijgebouwd, o.a. ook in 1700 de vleugel, die parallel loopt met de kerk. Het klooster strekt zich tot aan de Rue Regard waar men de hôtels de la Guiche, de Châlons de Beaune, de Creil de Toulouse had, uit. In de Rue Cassette had men het hôtel d'Hinnistal, beroemd in dien tijd. Zeer bekend is van dit oude, donkere klooster, na de revolutie, de zoogenaamde

beurten in den tuin komen, grijsaards zoowel als zieken moesten gehoorzamen. De Abbé Frontault, wien het gelukte aan den dood te ontkomen, schrijft erover, dat ieder zich bereidde voor den dood en aan God zijn leven aanbood. Zoodra zij in den tuin waren, drong er een wilde bende binnen. De priesters vielen op de knieën neer, en werden óf door sabelhouwen, óf met de piek van het geweer afgemaakt. Men toont in een kleine kapel in het Carmelietenklooster nu nog de plaats op den muur, waar de met bloed-bevleekte sabels werden afgeveegd. In deze kamer hebben waarschijnlijk ook gevangen gezeten de Citoyenne Tallien, Josephine de Beauharnais, Daiguillon. Er werd bij geschreven: Oh! liberté, quand cesseras-tu d'être un vain mot? Voilà aujourd'hui 17 jours que nous sommes enfermés; on nous dit que nous sortirons demain; mais n'est ce pas là un vain espoir? (O Vrijheid, wanneer zult ge geen ijdel woord meer zijn? Vandaag

Foto J. Ruting

IN 'T MOERAS. EEN KAREKIET-NESTJE IN NATUURLIJKEN STAND

sacristain, die ons rondleidde. ☼ In dit eenvoudige, sombere klooster treft de groote wijding, de stilte, en wij voelen hoe we

opheiligen grond treden, want waar ter wereld een mensch zich offert voor zijn ideaal, is de grond immers geheiligd. . .

En onwillekeurig moest ik bij de sfeer van dit klooster denken aan de schitterende Emaux van Limoges, die bewaard worden in het museum van Cluny. Dezelfde overgave aan de mystieke idee, dezelfde verheerlijking van het Goddelijke, vindt men hierin terug. Het blauw van deze Emaux is van een ongehoefelijke schoonheid, nog nergens zag ik zulk bovenaardsch blauw. Het boeit en betoovt, het draagt een Goddelijken glans in zich, alleen al die kleur is meesterlijk, en slechts het hart, dat gevangen is in de liefde voor het ideaal, kan in de kleur zoovél uitdrukken. De expressie der gezichten, en de fijne, gevoelige en toch stijlvolle lijnen vol van een sidderend, intens leven. . .

De eenvoud der devotie, de kinderlijke toewijding der gevouwen handen, en de getortureerde Christus op den schoot van de statige, smartelijke Madonna, de decoratieve achtergrond met den sterrenbezaaiden hemel, het is alles grootsch, verheven en toch zoo simpel in deze Pieta's van Limoges. . . . En rondolende door dit Carmelietenklooster, kwamen zij mij telkens voor den geest, en voelde ik de sterke overeenkomst op aarde tusschen hen, die een groote liefde dragen. . . . Want tusschen deze priesters, die in het Carmelietenklooster van de Rue Vaugirard het leven lieten om trouw te blijven aan hun ideaal, en deze kunstenaars, die de kostelijke schoonheid der Emaux schiepen en hun leven geheel wijdden aan het ideaal, is een band, een groote overeenkomst. En zooals we door het Carmelie'enklooster niet anders als heel zacht durven loopen om die heilige stilte niet te storen, zoo voel ik het altijd bij deze Pieta's van Limoges, dat we ze niet anders dan met schroom mogen naderen, omdat zij eveneens heilig zijn.

MIEK JANSSEN

IN 'T MOERAS

VAN GEELGORZEN EN EEN KLEINE KAREKIET

HET was een regenachtige Juni avond, dat ik het natte weiland verliet en op het erf van de boerderij aangekomen even luisterde hoe nu in Westelijke dan in Oostelijke richting het ijle zangregeltje van een geelgors trilde. Ik had al eenigen tijd vergeefs naar zijn nest gezocht en kon ook door de vogel, die in verbazend wijde krin-

zijn we reeds 17 dagen opgesloten; men heeft ons gezegd dat wij morgen bevrijd zullen worden; maar is dit niet een vergeefsche hoop?). ☼ Men vindt er ook een catacombe lijkende crypte met het graf van Ozanam (1813—1853), leeraar aan de Sorbonne; en men wijst er de kamer aan van den beroemden Père Lacordaire. Hier wordt het groote crucifix bewaard, waaraan hij eens op Goeden Vrijdag 3 uur gekruisigd heeft gestaan, volgens de

Foto J. Ruting

IN 'T MOERAS. DE JONGE, KLEINE KAREKIET JUUST GEREED OM, OP HET LOKKEN VAN DE OUDERS, DE SLOOT OVER TE VLIEGEN

gen vloog, geen enkel vermoeden omtrent de nestbuurt krijgen. ☼ Juist wilde ik mijn rijwieltje met de vogelfotografische benodigdheden beladen, toen een der jonge boeren, die de gewoonte der Rietwijkerpolderbewoners in aanmerking genomen, zeer laat op was, met de verrassende mededeeling kwam: „Ik heit gister ne mooi nest gevande, d'r ben eiers van de schieverik in. Schrijvereitjes zegge me der hier teugen". ☼ Nu de naam schrijvereitjes maakte me nieuwsgierig, want hiermede gaf hij niets minder te verstaan als het lang gezochte geelgorzennest te weten. ☼ Het duurde niet lang of we stonden er bij. Juist aan een greppelkant langs de hooge haver lag het, niet eens bepaald verborgen. Van stroo en takjes was het in een kuiltje van den harden grond gebouwd. De rand lag vrijwel gelijk met de aardoppervlakte, en was met een enkele dot veertjes, wat schapenwol en mos gelijk gemaakt. Op een glanzige, gladde bekleeding van paardenhaar lagen de prachtige stompe eitjes. Ze waren met duidelijke donkere adertjes en stippen geteekend en hadden lichtewolkjes in den koelbruinen onderton. ☼ Van vogels was niets meer te zien. ☼ Het scheen daar vergeten te midden van de breede blaren van het klein hoefblad, die op haar soepele stengels over de geheele lengte van de greppel uit den barstigen drogen grond groeiden. ☼ Geheel anders was het korten tijd later toen op een zonnigen

morgen het statief over de greppel werd geplaatst om de camera op het nest te richten. Het mannetje zwierf zingend om mij heen en het wijfje zocht in de bonte wisseling van licht en schaduw, tusschen kamille, leeuwenbek en lisch, die de greppelgang plaatselijk vulden, onopgemerkt te naderen. ☼ Na de eerste opname duurde het nog langen tijd, eer ze terug kwam. Eindelijk waagde zij zich op het nest en nu bleek meteen, dat het door haar licht en donker gestreepte vleugels en mantelveren volkomen gecamoufleerd werd. ☼ Alleen een geel vlekje op haar schedelkapje en de wangen staken noemenswaardig af. ☼ Toen ze weer tot rust gekomen was na den schrik voor den knippenden sluiters, waarvoor de meeste vogels altijd opvliegen, kon ik haar tot een halve meter naderen. dat hij den broedenden vogel

Van den boer vernam ik later, had gestreeld. Ik heb zulks niet geprobeerd, maar acht het toch niet zoo onaannemelijk als het aanvankelijk lijkt, hoewel ik het geenszins aan makheid van de gors toeschrijf. ☼ Zooals ze zat, haar borstveertjes over den rand gedrukt, meertlend met haar snelle ademhaling, den korten, blauwen snavel geopend, terwijl ze zich schuins naar achteren drukte als gereed om een onafwendbaar gevaar te ontduiken, scheen me dit eer een gehypnotiseerde toestand, een verlamming door angst. Behoedzaam verliet ik het nest, vergezeld door den geelkoppigen man. Een forsche sympathieke vogel met zijn

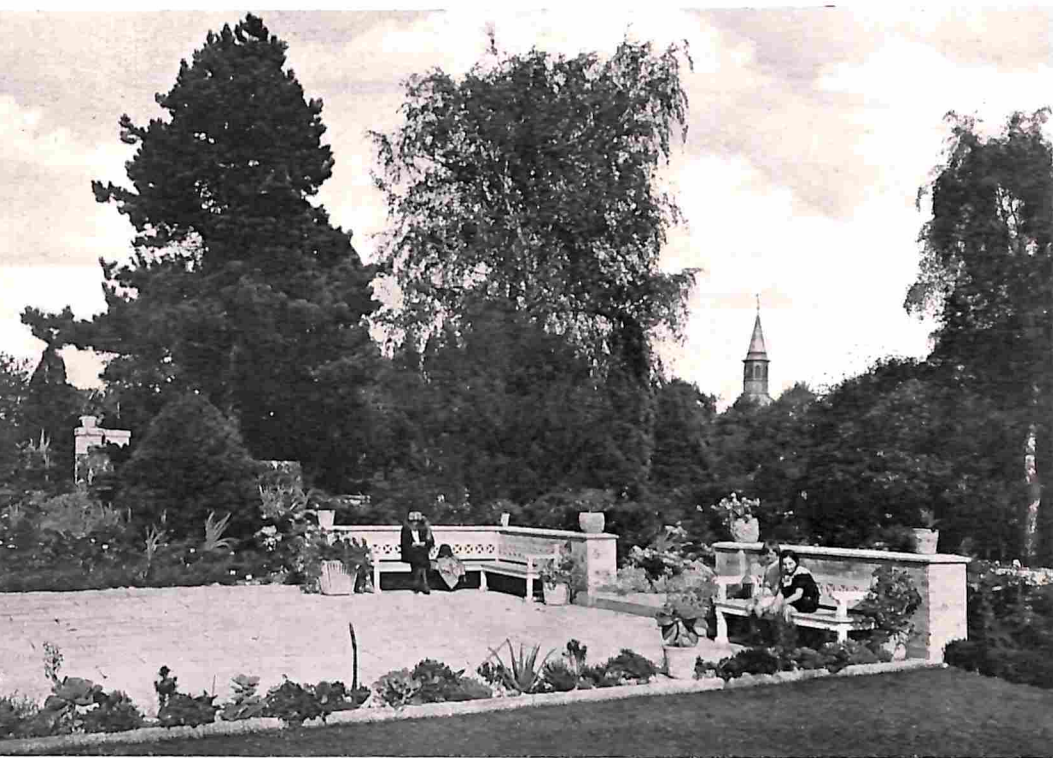

Foto J. Ruting

IN 'T MOERAS. NESTJE VAN EEN KLEINEN KAREKIET. HET NEST WERD STERK VOOROVERGEBODEN, OM EIEREN EN BINNENBEKLEEDING TE TOONEN

breeden staart en groote vlucht. ☼ Pijlsnel komt hij hoog uit de lucht en valt in het land weg als hooi of rijpend graan hem in hun bleekgeel opvangen. 't Wordt onze algemeene gors genoemd, die gelegeus of schrijver, en vooral 's winters zie je ze in troepen. ☼ Eens trof ik een aantal bij een geteerde schutting waaraan ze overwinterende insecten zochten. 't Was een lust de blonde vogels tegen de ruwe donkere planken te zien opfladderen. Meer dan ooit verdiende ze hun „Goldammer”, zooals onze Oostelijke burens zeggen. ☼ De gunstige verwachtingen, die we hadden van het geelgorzenest in het hoefblad, zijn ijdel gebleken. ☼ Boerenjongens vonden het nest en behept als ze zijn met een hartstocht tot het verzamelen van schrijvereitjes, namen ze ook deze mee, juist twee dagen voordat we vermoeden de donker behaarde kleintjes te zullen zien uitkomen. ☼ Waar de greppel langs het haverveld in een breede sloot uitliep, dreef een waterhoentjesnest, tusschen hoog maar dun riet. Het was ver te zien, maar ook de broedende vogel profiteerde daarvan en liet zich nooit besluipen. ☼ Met den vogelkijker was echter mooi te zien, hoe ze bij onze nadering van den hoop lischblaren waarop het nest stond afdook en onmiddellijk buiten de rietpol verdween. Soms kwam ze ongeveer dertig meter verder plotseling boven water en begon dan nerveus piet . . . piet . . . te roepen. ☼

Die waterhoentjes hebben het dikwijls hard te verantwoorden. ☼ Ratten, wezels, snoeken, reigers, zelfs meeuwen en roeken doelen begeerig om de eieren en kuikens. De laatsten zijn koddige zwarte duikertjes. Ze loopen over het water als ze haast hebben of staan in een troepje op een lelicblad te droomen. ☼ Het hier bedoelde broed is voor de zoeven genoemde vijanden gespaard gebleven, althans in den beginne. Herhaaldelijk trof ik later het volle aantal jongen in gezelschap van de jonge sendjee, die in het aangrenzende weiland werden uitgebroed. ☼ Bijna gelijk met die „einfoegel”, zoo heb ik onze wilde eend hooren betitelen, nestelde in het rietpartijtje aan de wetering een kleine karekiet. Z'n bouwwerkje schommelde stevig bevestigd aan eenige bijeengehaalde rietstaven. Het kon ondanks eenige natuurkundige boeken niet op en neer schuiven en was ook niet fabelachtig diep om de eieren er bij storm in te houden. ☼ Die eitjes lijken bijzonder bros, misschien ook door de groen en grijze brokkelige teekening op het witte schaalteje. ☼ Menigeeen zal den kleinen spitsnaveligen bruinen vogel met zijn excentriek puntig staartje wel eens gezien hebben, of gaande langs riet den karakteristieke zang hebben gehoord. Van 's morgens tot 's avonds en ook menigmaal 's nachts gaat zijn keeltje onvermoeid. ☼ Een van de jongen heb ik na het uitvliegen nog terug kunnen vinden. Onder hevige protesten van de ouders maakte ik gebruik van zijn onbenulligheid om hem te fotografeeren. Van overspanning verloren die hun eerst zoo zorgvuldig verzamelde insecten, waarmede ze het kleintje wilden voeren. ☼ Eindelijk drong tot hem door, dat het niet veilig was en fladderde hij onbeholpen met een vaartje over de sloot. Gelukkig was hij juist even te laat.

DE „SELKABSHAVE”. GEZETEN OP DEZE BANKEN HEEFT MEN HET UITZICHT OP DEN GEHEELEN TUIN

Hendrik III van Frankrijk was zoo verzot op Spaansche hazewinden, dat hij gewoon was een rest ervan in een mandje om zijn hals te dragen. ☼ Zijn hartstocht voor deze dieren kostte hem gemiddeld meer dan honderd duizend kronen per jaar.

DIERENVRIENDEN

JOS RUTING

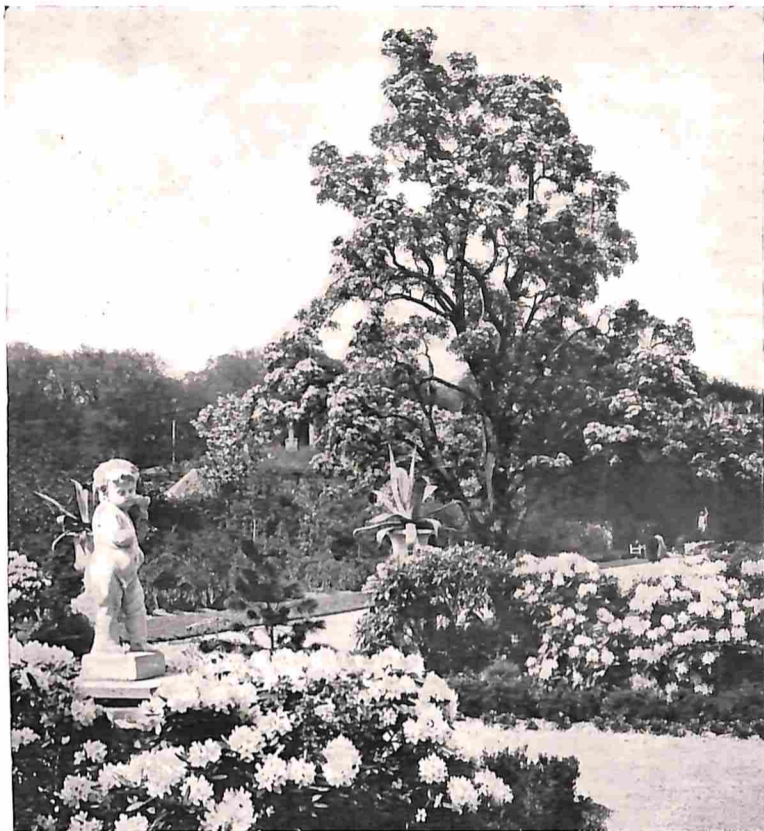
DE „SELKABSHAVE”

WAT mij misschien meer dan iets anders heeft getroffen op mijn reis naar Denemarken, dat zijn de prachtige parken en mooie bloemenwinkels van Kopenhagen! ☼ Overal om alle groote gebouwen in de stad, om de Koninklijke Bibliotheek, de Glyptothek, het Kunstmuseum, om het slot Rosenborg, tegenwoordig een Museum, overal ziet men met grooten smaak en kennis van planten, grootere en kleine parken aangelegd. Banken staan tusschen het groen verscholen, het dof geraas der auto's en andere stadsgeluiden klinken wazig in de verte; in de parken heeft men rust. Het leven der Denen kenmerkt zich door een democratischen geest; groote weelde ziet men niet ten toon gespreid! En toch . . . Vanwaar dan deze groote bloemenweelde? Wie gaf den stoot tot dien grooten opbloei van het tuinbouwwak? Als antwoord op mijn vraag, bracht een Kopenhaagsche mij naar de Selskabshave, en heeft voor mijn verwonderde en bewonderende oogen alles getoond en verteld, wat tot de stichting van dien tuin heeft bijgedragen. Vanaf de drukke Raadhuisplads, waar het volksleven zich concentreert voor het mooie raadhuis, gingen wij de drukke Westerbrogade door, die overgaat in

de lange Frederiksbergallee. De eentonige rij van huizen volgend, verwijderden we ons van het middelpunt der stad en stonden eindelijk voor het hek van Frederiksberg. ☼ Het slot dient nu tot huisvesting van militairen, de aanleg er om heen werd openbaar park — een ideaal voor alle stedelingen, die op een warmen dag de stad ontvluchten. ☼ Dat trekken uit de stad vooral op Zondag is zeer typeerend voor den Kopenhagenaar. Op Zondag zijn de straten leeg en iedereen zoekt de ruimte,

de vrije natuur, de lucht! Misschien is dit mee een reden, waarom de liefde voor de tuinen zich zoo sterk ontwikkeld heeft. ☼ Een wandeling door het park van Frederiksberg is zeer de moeite waard, de mooie vijver met de boomen er om heen, is een verrukking voor het oog; van uit de vensters van het slot, dat op een hoogte is gelegen, heeft men het uitzicht in het park, en omgekeerd is het slot gezien van uit het park, een karakteristieke achtergrond. ☼ Maar wat mijn leidsvrouw mij wilde laten zien, als antwoord op mijn vraag, wat toch den stoot had gegeven voor de liefde voor den tuin, dat was niet het slot en zijn omgeving, maar meer speciaal de Selskabshave (letterlijk Vereenigingstuin). ☼ Naast de groote poort, terzijde van den ingang van het park, ziet men een klein, weinig opvallend hek, en daarop staat met eenvoudige letters „toegang uitsluitend voor de leden van de Selskabshave”. De Denen zijn eenvoudig in het toepassen der contrôle, geen portier aan het hek; het opschrift aan den ingang is voldoende om het publiek te doordringen van het feit, dat men lid moet zijn van de vereeniging om dezen hof van Eden te betreden. De beambten, die aan het werk zijn in den tuin, vragen zoo nu en dan of men wel in het bezit is van een toegangskaart. ☼ We betraden het heiligdom en stonden weldra voor een klein restaurant. Met dit gebouwtje in den rug, dat eens behoord heeft tot de gebouwen van het slot, hebben we een wijd uitzicht in den tuin. Een groot grasveld, waarop nog de ouderwetsche potcultuur met angstvallige netheid was toegepast, vormde

den voorgrond. ☼ Coleus en Alternanthera's, Echeveria's, Sedums, Ageratum en andere mozaiek plantjes waren in stijve figuren in het gras geplant. — Een voorbeeld van „tuinman's kunst”. Groote sierpotten met Agave stonden hier en daar! We kennen deze versiering van onze oude buitens; zij valt niet meer in den smaak, maar tusschen de boomen ontdekte ik groote, kleurige vlekken, die wezen op een meer moderne bloemversiering. Welk een weelde, welk een gloed van kleuren ontplooiden zich daarachter voor ons oog. ☼ Mijn gids was gevlend over mijn verrukking en zei met trots: „Zoo staan wij iedere maand vol bewondering, want iedere maand heeft onze tuin een nieuw aspect!” — Wij spreken in het voorjaar van den tuin met anemonen en bolgewassen, later van den Rhododendrontuin met schitterend bloemhout; in den echten zomertijd is het de rozentuin, dien wij bewonderen en dan komen de Phloxen in hun volle kracht. In het najaar treden de Dahlia's naar voren, en worden hier en daar door herfstasters en zonnebloemen overstemd. Telkens opnieuw is een bloemengroep zoo overwegend, dat het is alsof zij de kleurenpracht beheerscht, en toch als men nauwkeurig toeziet, voelt men, dat deze weelde als 't ware gedragen wordt door de vaste planten, die er achter staan. Lange borders met schitterende kleuren volgen de strakke lijn van het grastapijt. ☼ Een oude boom staat aan den ingang van een pad of buigt zich over den ondergrond van felle kleuren. De tuin lijkt groot, omdat hij door geschoren hagen in onderdeelen is verdeeld, en telkens als het pad om een der hagen heenbuigt, staan wij voor nieuwe verrassingen. Een beeld of vaas is decoratief geplaatst tegen de donkere haag. Zoo komen we aan den vierkanten vijver, die als een waterspiegel ligt tusschen de rose rozen. De heldere lucht weerspiegelt in het water, de rozen schitteren en geuren daaromheen. ☼ We zetten ons op een bank bij het water. ☼ Vanwaar die bloemenpracht? Vanwaar die weelde? ☼ Wie steunt deze rijke schepping en wie — hoe prozaisch klinkt mijn vraag in deze sprookjeswereld! — wie verschaft het geld voor den aanleg en het onderhoud van dezen tuin? ☼ En toen kwam het verhaal, dat ik wil vertellen, voor wij verder gaan. In 1830 bestond reeds in Denemarken een tuinbouwvereniging, hoewel het vak nog zeer weinig beoefenaars vond, de bloemisterijen waren schaarsch en bloemenwinkels onbekend. Zaad en planten te veroveren voor den tuin, was voor den liefhebber nog uiterst moeilijk, maar de belangstelling bestond. ☼ De vereniging gebruikte de contributies voor het aankopen van planten, de leden ruilden onderling, maar bovendien steunden zij de handelskweekerijen. — In 1834 werd in de stad een lokaal gehuurd en op 1 Februari werd de eerste bloemenwinkel in Kopenhagen geopend. Daarna werden de werkzaamheden naar alle kanten uitgebreid, „de Vereniging tot bevordering van tuinbouw”, kreeg een steeds wijder arbeidsveld, in 1837 zelfs een tuin, waar proeven werden genomen op tuinbouwgebied. Bij haar vijftigjarig bestaan in 1882, werd haar het recht verleend den naam te voeren van Koninklijke Deensche tuinbouwvereniging en sedert hebben knappe invloedrijke menschen aan het hoofd gestaan. Het Koninklijk huis verleende grooten steun. ☼ Ten slotte werd het ideaal bereikt — een eigen tuin! Behalve het park van het slot Frederiksberg bleef een groote oppervlakte onbenut, de vroegere moestuin en boomgaard van het slot en dit gedeelte werd door de gemeente aan de vereniging in huur afgestaan. ☼ Daar werd de schitterende Selskabshave ontworpen met de mooie boomen van het slot als achtergrond. De leden stroomden toe: het ledenaantal is nu tot 3000 gestegen, de contributie bedraagt 12 Kr. (± — / 8.—) per jaar. De toegangkaart is persoonlijk, maar men kan een bijkaart krijgen voor huisgenooten, voor 1 kr. per hoofd. ☼ Hoe de vereniging sedert 1882 heeft gewerkt? We behoeven slechts om

DE „SELKABSHAVE”. HET PAD IS AFGEZET MET RHODODENDRUMS EN ANDERE BLOEIENDE PLANTEN IN GROOTE VERSCHEIDENHEID

ons heen te zien. Een hoofdtuinman, een ondertuinman en 15 manlijke en vrouwelijke leerlingen, zijn aan het werk. Zij bereiken het ideaal van een ongeëvenaard mooien tuin. ☼ Eenige uren heb ik rondgewandeld, plant voor plant bekeken en mij verwonderd, dat in dat vrij ruwe zeeklimaat verschillende planten buiten staan, die bij ons meer beschutting eischen, o.a. zag ik een zeer mooie beplanting van Cacteeën. Zet men zich neer op de decoratieve steenen banken, die men op een der foto's ziet, dan overziet men den geheelen tuin, — aan den eenen kant het waterbassin met de rose rozen, waaraan de grasvelden met kleurige borders zich aansluiten — aan den anderen kant een dieper gelegen vijver. Van dit laatste hoekje, dat de moeras-tuin wordt genoemd, heb ik geen foto; langs het vijvertje is de oever rijk beplant, recht opgaand riet met pluimen, de sterke Gunnera, en tusschen deze planten Spirea's in groote

DE „SELKABSHAVE”. HET VIERKANTE BASSIN IS OMGEVEN DOOR ROZE ROZEN

verscheidenheid! — ☞ Langs den eenen kant van het water is tegen een helling een rotstuin aangelegd, die juist als te- genstelling met de oeverplanten een mooi effect maakt. Een prachtige Taxodium staat aan den ingang van dezen watertuin. — ☞ Ga ik in herinnering na, wat mij het meest geboeid heeft, dan is het zeker deze plek, hoewel de sterkste bloei der planten daar voorbij was. Daar naast staan mij nog voor oogen, de frissche rozen, de Phloxenwereld in onuitsprekelijke verscheidenheid van kleur, de Dahlia's op sterke stengels, de herfstasters en zonnebloemen in bonte mengeling — een weelde, een rijkdom van kleur, zooals ik zelden heb gezien. Na mijn wandeling kwam ik aan het restaurant terug. Verschillende tafeltjes met kleurige kleedjes stonden buiten, een levendig gezelschap dronk daar thee — allen leden van hun geliefden Selskabshave. ☞ Gaat men onder de witte pilaren door, dan komt men in een zaal, waar nu en dan tentoonstellingen worden gehouden, die ook voor niet-leden toegankelijk zijn. De entréegelden stijven dan de kas. ☞ Is er geen tentoonstelling, dan is deze zaal toch met planten en afgesneden bloemen versierd, die in de kassen van de vereeniging gekweekt worden. Een leeszaal, waar buitenlandsche tijdschriften op het gebied van tuinbouw ter lezing liggen, wordt druk bezocht. Ieder lid krijgt in het najaar een potplant en in het voorjaar kleine stekjes, of zaailingen ter versiering van eigen huis. ☞ Is het wonder dat de Vereeniging „Selskabshave” in hooge mate meewerkt tot de bevordering van den tuinbouw. Liefhebbers en kweekers worden met warme belangstelling beziel. ☞ Als we nu ten slotte achter in den tuin een hek doorgaan, dan wacht ons nog een zeer groote verrassing. De Vereeniging „Selskabshave” geeft ook aan haar leden kleine stukken grond in huur voor 50 öre per vierkante Meter. Heeft men er eenig geld voor over, dan kan men daar een aardigen tuin ontwerpen, een koepel of een bank nederzetten en den geheelen dag doorbrengen in zijn heiligdom. ☞ De verschillende tuinen zijn door een haag gescheiden, een aardig hek staat aan den ingang, een landelijk laantje loopt er tusschen door, en de oude boomen van het vroegere slotpark verhoogen het effect.

☞ Van ieder tuintje of liever tuin, want de afmetingen zijn soms zeer belangrijk, zouden we een foto willen maken. Een koepeltje met rose rozen, is als een Fransche inspiratie. Om onze Hollandsche steden zijn de oude buitens aan het verdwijnen, in villaparken veranderd of zelfs tot lange rechte straten herschapen, waarvan de namen nog even aan de oude luthoven herinneren. Zou ook in ons land niet om iedere stad een oud buiten te redden zijn, door het in te richten als een Selskabshave? ☞ Ik denk in de buurt van den Haag aan de buitens van Wassenaar of aan het mooie Ockenburgh in Loosduinen. Wie sticht een Selskabshave en wie zal het voorbeeld geven? De Hollander is even practisch en ondernemend als zijn Noordelijke buurman; hij volge het voorbeeld van den Deen.

A. BIENFAIT

IN HET RIJK DER STILTE

IN HET DIEPST DER STILTEN

3) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

(Vervolg)

ALS er bijvoorbeeld een zwaluw of een snip over heen vloog, zag de forel niet slechts den vogel zelf en de schaduw van den vogel op den bodem, maar ook een vage, vlug bewegelijke weerkaatsing van de schaduw, op den als zilver glanzenden spiegel boven hem. Als de punt van een zwaluw-vleugel de oppervlakte aanraakte, een straal van veelkleurige bellen opzweepend, werden deze evenzoo weerkaatst terwijl zij opsto-

ven en verdwenen in de spiegelende golfjes. ☞ Maar dit alles liet de hongerige forel onverschillig tot zij een grooten vlinder gewaar werd, die vlak boven het water lui rondfladderde. Hij vloog zoo langzaam, dat de groote visch hoopvol er naar keek. Langzaam steeg zij omhoog om gereed te zijn voor wat ook de fortuin haar weg uit mocht zenden. Terwijl zij naar boven zwom uit de duisternis, fladderde de vlinder boven haar, waarbij zijn groote schaduw naast de hare op den bodem viel. Een kleine tor met uitgespreide vleugels sloeg heftig op het water, de gladheid van den spiegel verstorend en daarna tal van golvingen veroorzakend. De groote forel sloeg geen acht op de beängste bewegingen van de tor. Al haar aandacht was in beslag genomen door den vlinder, wiens aarzelende vlucht hem steeds dichterbij de oppervlakte van het water bracht. Ten slotte weigerden de prachtig gekleurde vleugels langer hun dienst; en luchtig, zachtjes, als een blaadje zonk het prachtig insect op het water, nauw het oppervlak beroerend. Zonder een beweging, zonder een trilling. Het lag stil — misschien een seconde. Toen kwam woeste beweging in het water vlak er onder. Een paar groote kaken open zich. De doode vlinder werd opgezogen. Met een blijden slag van zijn grooten, krachtigen staart, juist even boven de oppervlakte, wendde de groote forel zich om ten einde met haar buit neer te dalen in de kille stilte.

IV

☞ Er klonk een fel, snel gesis in de lucht en een donker lichaam viel uit den hemel. Viel? Het scheen veeleer, dat het was neergeschoten uit een katapult. Geen val kon zoo snel zijn als die loodrechte en toch beheerschte neerdaling; juist bij de oppervlakte van het water wendde de wig, die het lichaam van den arend was, zich om, boog hij zijn sneeuwvitten hals en kop omhoog en spreidde hij zwaar wiekend zijn breede vleugels uit. Niettegenstaande de geweldige kracht van zijn neerdaling, ging zijn lichaam niet heelemaal onder water, ofschoon dat hoog en wit om hem heen spatte. Het volgende oogenblik steeg hij er met zwaren vleugelslag uit op. In den ijzeren greep zijner klauwen kronkelde de groote forel, vastgegrepen bij den kop en bij het midden

van den rug, terwijl haar staart schokkend in het rond sloeg. ☞ Nooit tevoren had die woeste, majestueuse bezoeker uit de stliten der hoogere regionen zich op zoo een moeilijke prooi gestort. Het gewicht op zich zelf was reeds zoo veel als zijn machtige vleugels konden torsen; en haar woest gekronkel was zoo geweldig, dat het hem de grootste moeite kostte zijn buit vast te houden. Al sloeg hij zijn vleugels nog zoo krachtig uit, hij kon ternauwernood zijn slachtoffer uit het water heffen. Het was dus klaarblijkelijk niet mogelijk het mee te voeren naar zijn eenzame rotspunt op den berg. Na enkele oogenblikken van afmattende besluiteloosheid vloog hij zwaar naar den oever. Nergens langs het strand, in het struikgewas of in de donkere gangen van het woud konden zijn scherpe oogen een vijand ontdekken. ☞ Het dichtstbijzijnde land was een nauwe strook heldere, witte rotsgrond, afgesloten door een scherm van wilgen vlak er achter. Daarheen zette hij koers. Een paar voet boven waterpeil streek hij neer. Een oogenblik bleef hij zoo trotsch staan, alsof hij met zijn harde, starrende, gele oogen de wildernis wilde uitdagen. Toen boog zijn slangachtige witte kop snel omlaag en zijn krachtige snavel beet glad door de ruggegraat van zijn slachtoffer heen even achter de plek waar de nek begon. Het lichaam van de forel strekte zich onder heftig trillen tot zijn volle lengte uit en lag toen slap en stil. Heel bedaard, alsof hij niet wou laten zien hoe hongerig hij was, begon de koninklijke vogel zijn maal te nuttigen. ☞ Slechts één verrukkelijk stuk was door zijn uitgestrekte, sneeuwvitten hals gegleden, toen het hem toescheen alsof een blad in het wilgenboschje achter hem bewogen had.

(Wordt vervolgd)

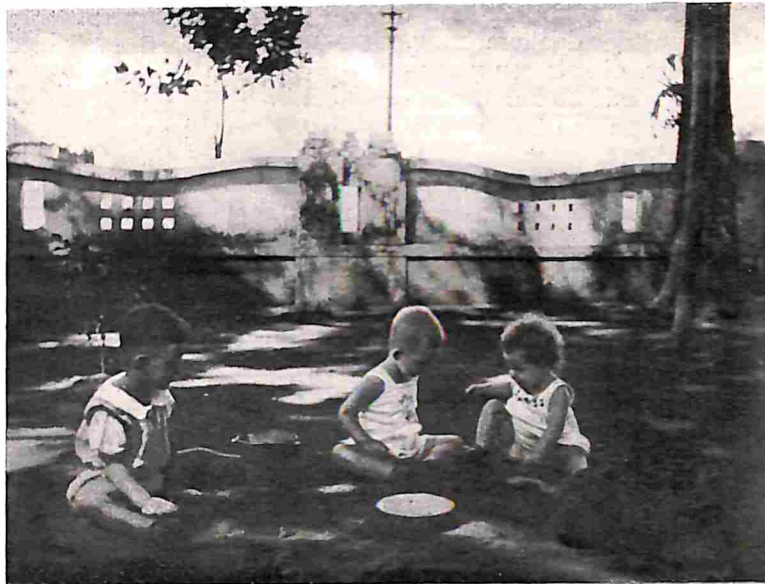

Foto Jo Barends

„MOEDER ZAL DEELEN”

Foto in den fotowedstrijd van „Buiten” met een premie bekroond